

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра методики професійного навчання

ПОГОДЖЕНО

В.о. декана ІЕФ факультету

К.М. Горбунова

«__»

2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Д.В. Бабенко

«__»

2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»**

освітньо-професійна програма «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» для здобувачів підготовки початкового (молодший бакалавр) рівня 1-го року денної форми навчання на 2021-2022 навчальний рік

Освітній ступінь – Молодший бакалавр

Галузь знань – 14 Електрична інженерія

Спеціальність – 141. Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Мова викладання – українська

Миколаїв 2021 рік

Робоча програма відповідає меті та особливостям освітньо-професійної програми «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої вченою радою Миколаївського національного аграрного університету (протокол №7 від 23.02.2021 року).

Розробник програми: асистент К. О. Яблунівська, Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри методики професійного навчання МНАУ протокол № 12 від 25.05.2021 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

К.М. Горбунова

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету МНАУ протокол № 10 від 08.06.2021 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. техн. наук, доцент

О.А. Горбенко

1. Анотація

Вивчення предмету "Безпека життєдіяльності" є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності, в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Процес навчання складається з теоретичних і практичних занять, що проходять відповідно до законодавства України та інших діючих нормативних документів.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти знаннями про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, в першу чергу техногенного характеру, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини, а також уміннями і навичками для запобігання їх виникненню, розвідку і ліквідації наслідків дії, захисту людей та навколишнього середовища.

Summary

The study of the subject "Safety of Life" is an important step in expanding the outlook of future specialists on human security and its protection in the process of production and living activities, in emergency situations of peace and war.

The training process consists of theoretical and practical classes held in accordance with the legislation of Ukraine and other existing normative documents.

As a result of studying the discipline, students must master knowledge of the general laws of emergence and development of hazards, emergencies, primarily of anthropogenic nature, their properties, possible effects on human life and health, as well as skills and abilities to prevent them from occurring, exploration and liquidation of consequences of action, protection of people and the environment.

2. Опис навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності»

Галузь знань 14 – «Електрична інженерія»

Спеціальність 072 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Освітній ступінь – «Молодший бакалавр»

Обов'язкова (вибіркова) компонента **Обов'язкова**

Семестр – 1

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 2

Загальна кількість годин – 90,0 год.

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:

Лекції – 16 год. / 1 кредити ECTS

Практичні заняття – 16 год. / 1 кредити ECTS

Самостійна робота – 58 год. / 1 кредити ECTS

Форма підсумкового контролю – залік.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JicSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням побажань та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПІ 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Якісні зміни до робочої програми:

Робоча програма розроблена вперше.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з питань безпеки життєдіяльності, участь у тематичному круглому столі. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо безпеки життєдіяльності.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід обладнано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/> – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2457>);
- спілкування через електронну пошту (yablunovskavakaterina@ukr.net) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за показом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю, дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження,

безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недовзволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України

та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини, сформувати у студентів свідоме та відповідальне ставлення до питань особистої безпеки й безпеки тих, хто її оточує; навчити людину розпізнавати й оцінювати потенційні небезпеки, визначати шлях надійного захисту від них, уміти надавати допомогу в разі потреби собі та іншим, а також оперативно ліквідувати наслідки прояву небезпек у різноманітних сферах людської діяльності.

Предметом дисципліни є люди та середовище, в якому вони мешкають та здійснюють трудову діяльність.

Об'єктом дослідження дисципліни виступає людина у різних аспектах її діяльності (фізичному, психологічному, духовному, суспільному).

Завдання - передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику.

До системи компетентностей належать:

Інт К. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних знань, практичних навичок та фахових кваліфікацій електричної інженерії.

ЗК1. Здатність вчитися, здобувати, застосовувати нові знання, уміння та навички для професійного та особистісного розвитку.

ЗК5. Здатність працювати самостійно та в команді, виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і використовувати різні види та форми рухової активності.

Фахові компетентності

ФК 8. Здатність виконувати професійні обов'язки із дотриманням вимог правил техніки безпеки, охорони праці, електробезпеки, виробничої санітарії та охорони навколишнього середовища.

Програмні результати

ІРН1 Отримувати і застосовувати нові знання, уміння, навички для професійного та особистісного розвитку.

ІРН5 Уміти працювати самостійно та в команді, виявляти та вирішувати проблеми.

ІРН9 Уміти застосовувати основи теорії технічних та природничих наук при вирішенні задач електричної інженерії.

4. Передумови для вивчення дисципліни

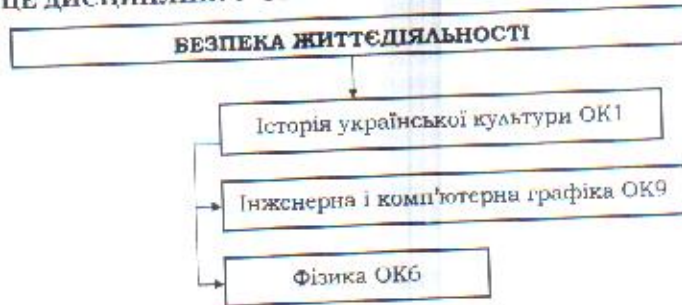
Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають: розумінні основних етапів розвитку проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності людини; положень теорії управління ризиком; фізіологічних та психічних можливостей організму людини при взаємодії з навколишнім середовищем; ознаках глобальної екологічної кризи; причини виникнення, загальну характеристику та класифікацію надзвичайних ситуацій; принципи та засоби захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій; основних законодавчих та нормативних актів з питань безпеки життєдіяльності, принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності; нормативну та організаційно-методичну основу системи управління безпекою життєдіяльності. Здобувачі вищої освіти повинні навчитися: визначати рівень безпеки системи «людина - життєве середовище»; ідентифікувати небезпеку; оцінювати рівень небезпеки; уникати небезпек або зменшувати їх дію, зберігати своє здоров'я; запобігати виникненню та ускладненню конфліктних ситуацій; захистити себе в екстремальних ситуаціях криміногенного характеру; застосовувати засоби індивідуального захисту; застосовувати в практичній діяльності вимоги законодавчих і нормативних актів.

Методи навчання поділяються на три складові:

- за джерелом знань: виконання індивідуальних завдань, самостійна робота, практичні заняття.
- за характером навчально-пізнавальної діяльності: дискусії, тематичні «круглі столи», наукова діяльність;
- за дидактичними завданнями: методи організації навчально-пізнавальної діяльності, методи оцінки та перевірки результатів.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Змістовий модуль		Теми					
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування.	1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	2	2	7	11
		2	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	2	7	11
		3	Техногенні небезпек та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	2	2	7	11
		4	Соціально-політичні небезпек, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	2	2	7	11
Всього за змістовий модуль 1				8	8	28	44
2	Змістовий модуль 2. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами об'єкту господарювання під час надзвичайних	5	Застосування ризик-орієнтованого підходу до побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	2	2	7	11
		6	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	2	2	7	11

ситуацій	7	Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.	2	2	8	12
	8	Надання першої медичної допомоги.	2	2	8	12
Всього за змістовий модуль 2			8	8	30	46
Всього години по навчальній дисципліні			16	16	58	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	години	кредити	%
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування.	44	1,5	48
Змістовий модуль 2. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами об'єкту господарювання під час надзвичайних ситуацій	46	1,5	52
Всього	90	3,0	100,0

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування.	44	1-5
Змістовий модуль 2. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами об'єкту господарювання під час надзвичайних ситуацій	46	6-10
Всього	90	X

7.2 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Лекція	Вид заняття	Тема	Короткий зміст	Години	Використання мультимедійного обладнання
Змістовий модуль 1.					
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ У СЕРЕДОВИЩІ ІСНУВАННЯ.					
1	Інформаційна	Тема 1. Категоріально-пелатівний апарат з БЖД та класифікація небезпек. Ризик, як ключовий елемент оцінки небезпек.	Мета, об'єкт і предмет вивчення навчальної дисципліни. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – життя, діяльність, здоров'я, безпека, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та класифікація територіальним поширенням та обсягом задовільних або очікуваних збитків. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Key words: life, activity, health, safety, danger, emergency, risk	2	+
2	Інформаційна	Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослини, об'єкти економіки.	Загальна характеристика природного середовища. Небезпечні природні явища, їх класифікація. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних метеорологічних явищ. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних топографічних явищ. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних тектонічних явищ. Негативний вплив на життєдіяльність космічних явищ. Біологічні небезпечні. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин. Регіональний комплекс природних загроз. Комплекс заходів із запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків. Key words: dangerous natural phenomena, meteorological phenomena, topological phenomena, tectonic phenomena	2	+

3	Інформаційна	Тема 3. Техногенні небезпечні та їх наслідки. Типологія аварій та пожег на небезпечних об'єктах.	Загальні характеристики техногенного середовища. Небезпечні техногенні фактори та їх наслідки. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій з залежності від їхнього масштабу. Втрата міцності, деформації, прискли і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, лінійних і технологічних мереж. Небезпечні об'єкти на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Джерела радіації та одинокі П вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Основи радіаційного ураження. Фактори, що впливають на безпеку діяльності працівників. Комплекс робіт на об'єкті з попередження НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків за відомими алгоритмами, технологіями з урахуванням чинних галузевих норм і правил. Key words: accident, catastrophe, radiation, ionizing radiation, radiation damage.	2	+
4	Інформаційна	Тема 4. Соціально-політичні небезпечні, їхні види та характеристики. Соціальні та технологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	Загальні характеристики соціального середовища. Небезпечні соціальні фактори. Глобальні проблеми. Соціально-політичні конфлікти з використанням зброї та засобів масового ураження. Навли тероризму. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпечності. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства. Фізіологічні та психологічні критерії безпеки людини. Основи фізіологічної системи організму людини. Захисні властивості людського організму. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Психосоціальні наслідки впливу негативних факторів небезпечності НС. Психологічна та медична реабілітація постраждалого населення. Професії підвищеного ризику. Основи підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпечностей. Key words: social factors, terrorism, high-risk objects, risk, psychophysiological stability	2	+
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ ТА ЗАСОБАМИ ОБ'ЄКТУ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ					
3	Інформаційна	Тема 5. Застосування ризик-орієнтованого підходу до ведення інформаційних систем.	Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем. Класифікація ризиків. Методичні підходи до визначення ризиків. Основні етапи якісного та кількісного аналізу ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Матричний метод. Експертні методи оцінювання ризиків. Соціологічний метод. Ідентифікація ризиків. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Визначення наявних проблем з безпеки і захисту ІТ у НС, рівня їхнього ризику. Галузеві вимоги і норми щодо забезпечення сталої функціонування ОІ та контролю за станом його основних фондів. Key words: risk, model, risk assessment	2	

6	Інформаційна	Тема 6. Менеджмент безпеки: правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АГО у НС.	Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні; з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Компенсаційні та регламентні норми: підляги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні видати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування. Прогноз можливості виникнення НС. Загальні засади моніторингу НС та дорілок його здійснення. Загальні функції управління, пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способом захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єкти: навчання і тренування. Функціональне призначення керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту. Key words: legal norms, privileges, reservation of sources of supply, material and technical and financial resources, insurance, special payments	2	
7	Інформаційна	Тема 7. Управління евакуації та засобами об'єкту господарювання (ОЗ) під час НС.	Порядок надання інформації про наявність загрози або виникнення НС, правила поведінки та способів дій в цих умовах. Сутність і особливості оперативного управління та умов виникнення НС. Мета і загальні характеристики рятувальних та інших невідкладних робіт. Здійснення карантинних та інших санітарно-епідемічних заходів. Соціальні відомчі та посадові формування, які залучають (у межах їхніх тактико-технічних можливостей) до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Визначення порядку їхнього приведення до готовності та організації управління діями у процесі виконання завдань. Key words: rules of conduct, rescue and emergency work, quarantine measures.	2	
8	Інформаційна	Тема 8. Надання першої медичної допомоги.	Види медичної допомоги. Ознаки, за якими можна оцінити стан потерпілого. Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямому масажу серця. Види кровотеч. Перша медична допомога при кровотечах. Правила накладання пов'язок. Надання першої медичної допомоги при переломах. Key words: medical care, victim, respiration, artificial respiration, heart, bleeding	2	
Всього годин			16		

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводяться з використанням методичних рекомендацій та відповідної (визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем) нормативної бази.

Години	Теми практичного заняття	План практичного заняття
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування.		
2	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	Виконання практичних вправ (розрахунок ризику наразитися на смертельну небезпеку для іншої людини при певних вихідних даних (вихідні дані визначаються за номером залікової книжки)).
2	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	Виконання практичних вправ (визначити джерела небезпек, їх уривчасті фактори та наслідки небезпек (вихідні дані визначаються за номером залікової книжки)).
2	Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	Виконання практичних вправ (визначити силу струму, яка проходить через тіло людини (вихідні дані визначаються за номером залікової книжки)).
2	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	Захист індивідуальних письмових завдань, перевірка знань за допомогою тестів.
Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування.		
2	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	Виконання практичних вправ (складання моделі НС(визначення характеру нальничайної ситуації за вихідними даними вихідні дані визначаються за номером залікової книжки)).
2	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	Захист індивідуальних письмових завдань, перевірки знань за допомогою тестів.
2	Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.	Захист індивідуальних письмових завдань, перевірка знань за допомогою тестів.
2	Надання першої медичної допомоги	Виконання практичних вправ (розрахувати послідовність при прийнятті рішення про реальні дії при конкретних подіях за вихідними даними (вихідні дані визначаються за номером залікової книжки)).
16	Всього годин	

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 30 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, законодавчо-нормативної бази, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					мін	мак
1	1	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпеки	7	опитування тестування перевірка індивідуального завдання робота у Moodle	2	4
	2	Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	7	-/-		
	3	Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах	7	-/-		
	4	Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	7	-/-		
2	5	Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	7	-/-	11	22
	6	Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	7	-/-		
	7	Тема 7. Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.	8	-/-		
	8	Тема 8. Надання першої медичної допомоги.	8	-/-		
	Разом		58	X	14	28

7.6. Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти у межах роботи наукового гуртка з дисципліни «Безпека життєдіяльності»

1. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.
2. Фізіологічна надійність людини та шляхи її підвищення.
3. Безпека перебування на вулицях.
4. Втома і перевтома та її вплив на працездатність людини.
5. Психологічні травми та способи боротьби з ними в повсякденному житті (конфлікти).

6. Заходи, щодо запобігання втрат особового складу поліції під час проведення операції по затриманню озброєних злочинців. Ведення переговорів.
7. Особливості виконання оперативно-службових завдань при проведенні антитерористичної операції.
8. Озброєння та спец засоби, які використовуються при проведенні спеціальних операцій по затриманню озброєних злочинців.
9. Дії працівників поліції при виявленні конвертів та іншої кореспонденції, що може містити бактеріологічні отруйні речовини.
10. Особливості поведіння під час політичних небезпек.
11. Соціальне середовище як складова середовища існування населення та його вплив на формування морально-вольових якостей.
12. Небезпеки психологічного впливу на поліцейського, шляхи боротьби з психологічним впливом під час виконання службових завдань.
13. Емоційне навантаження, шляхи подолання професійного та емоційного вигорання поліцейського.
14. Людина в екстремальних умовах навколишнього середовища, шляхи подолання стресового стану.
15. Дезінформація як джерело небезпек для правоохоронця.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Проаналізувати законодавчо-нормативну базу з окресленого питання	1	Створення презентаційних матеріалів, зокрема англійською мовою	3 (8)
Захистити вирішене практичне завдання	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Вирішення додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Виконання розрахункової роботи	1	Формування презентаційного матеріалу	5
Переклад 5 слів з теми англійською мовою	1	Переклад 5-10 словосполучень англійською мовою	8
Виконання розрахункової роботи з теми заняття	1	Аналіз зміни законодавства	3
Заходи неформальної освіти (трешінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Заходи неформальної освіти (трешінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

1. Дайте визначення поняттю «безпека життєдіяльності». Мета й завдання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».
2. Основні законодавчі та нормативно-правові документи з безпеки життєдіяльності.
3. Функції та завдання системи управління безпекою життєдіяльності в Україні.
4. Контроль за функціонуванням системи БЖД в Україні?
5. Дайте визначення поняттям «небезпека» й «безпека». Класифікації небезпек та їх характеристика.
6. Що таке ризик? Класифікації ризиків.
7. У чому полягає основне значення статистичного методу оцінки ризику вищкнення небезпеки?
8. У чому полягає основне значення інженерного методу оцінки ризику

6. Заходи, щодо запобігання втрат особового складу поліції під час проведення операції по затриманню озброєних злочинців. Ведення переговорів.
7. Особливості виконання оперативно-службових завдань при проведенні антитерористичної операції.
8. Озброєння та спец засоби, які використовуються при проведенні спеціальних операцій по затриманню озброєних злочинців.
9. Дії працівників поліції при виявленні конвертів та іншої кореспонденції, що може містити бактеріологічні отруйні речовини.
10. Особливості поводження під час політичних небезпек.
11. Соціальне середовище як складова середовища існування населення та його вплив на формування морально-вольових якостей.
12. Небезпеки психологічного впливу на поліцейського, шляхи боротьби з психологічним впливом під час виконання службових завдань.
13. Емоційне навантаження, шляхи подолання професійного та емоційного вигорання поліцейського.
14. Людина в екстремальних умовах навколишнього середовища, шляхи подолання стресового стану.
15. Дезінформація як джерело небезпек для правоохоронця.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Проаналізувати законодавчо-нормативну базу з окресленого питання	1	Створення презентаційних матеріалів, зокрема англійською мовою	3 (8)
Захистити вирішене практичне завдання	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Вирішення додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Виконання розрахункової роботи	1	Формування презентаційного матеріалу	5
Переклад 5 слів з теми англійською мовою	1	Переклад 5-10 словосполучень англійською мовою	8
Виконання розрахункової роботи з теми заняття	1	Аналіз зміст законодавства	3
Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

1. Дайте визначення поняттю «безпека життєдіяльності». Мета й завдання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».
2. Основні законодавчі та нормативно-правові документи з безпеки життєдіяльності.
3. Функції та завдання системи управління безпекою життєдіяльності в Україні.
4. Контроль за функціонуванням системи БЖД в Україні?
5. Дайте визначення поняттям «небезпека» й «безпека». Класифікації небезпек та їх характеристика.
6. Що таке ризик? Класифікації ризиків.
7. У чому полягає основне значення статистичного методу оцінки ризику виникнення небезпеки?
8. У чому полягає основне значення інженерного методу оцінки ризику

випикнення небезпеки?

9. Які етапи включає інженерна оцінка ризику виникнення небезпеки? Дайте їх стислу характеристику.

10. Назвіть якісні та кількісні характеристики небезпеки.

11. Які залежності використовують для обчислення ймовірності реалізації небезпеки?

12. На підставі чого здійснюють вибір оптимального захисного заходу від впливу небезпеки?

13. Розкрийте суть модельного, експертного й соціологічного методів оцінки ризику виникнення небезпеки.

14. Назвіть основні фізіологічні системи організму людини.

15. Дайте визначення поняттям «темперамент» і «характер». У чому полягає зв'язок темпераменту і характеру? Що таке акцентуація характеру?

16. Дайте визначення поняттю «пам'ять». Наведіть класифікацію видів пам'яті за тривалістю збереження інформації.

17. Наведіть класифікацію видів пам'яті за типом інформації, що запам'ятовується.

18. Наведіть класифікацію видів пам'яті за ступенемвольового процесу запам'ятовування і відтворення інформації.

19. Дайте визначення поняттю «здоров'я». Назвіть основні механізми підтримки здоров'я і дайте їх стислу характеристику.

20. Що таке здоров'я родини? Які існують фактори ризику в сім'ї?

21. У чому полягає негативний вплив алкоголю, наркотичних речовин і куріння на життєдіяльність людини?

22. Назвіть можливі шляхи вирішення таких соціально значущих проблем, як алкоголізм, куріння та наркоманія.

23. Дайте визначення поняттям «профорієнтація» й «профвідбір».

24. Назвіть основні засади здорового способу життя.

25. Дайте визначення поняттю «перша долікарська допомога».

26. Наведіть класифікацію травм за формою прояву.

27. Наведіть класифікацію травм за ступенем важкості.

28. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при кровотечах.

29. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при опіках.

30. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при переломах.

31. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при отруєннях.

32. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при шоківому стані.

33. Дайте визначення поняттю «навколишнє середовище». Наведіть класифікацію факторів навколишнього середовища.

34. Що таке природне середовище? Наведіть приклади факторів природного середовища.

35. Охарактеризуйте вплив на організм людини зміни атмосферного тиску та температури повітря.
36. У чому проявляється вплив на організм людини вологості повітря та магнітного поля Землі?
37. Дайте визначення поняттю «біологічний ритм». Які види біоритмів людини вам відомі, з чим вони пов'язані?
38. Як впливають біоритми людини на її працездатність?
39. Що таке десинхроноз? Внаслідок чого він виникає? Назвіть методи профілактики десинхронозу.
40. Що таке техногенне середовище? Наведіть приклади факторів техногенного середовища.
41. Що таке соціальне середовище? Які рівні соціального середовища існують?
42. Наведіть класифікацію небезпек за характером впливу на організм людини.
43. Дайте визначення поняттю «соціально-психологічний клімат колективу». Яким чином він впливає на життєдіяльність членів колективу?
44. Дайте визначення поняттю «втома». Назвіть основні причини втоми. Що таке психічна й фізична втома?
45. Дайте визначення поняттю «стрес». Яким чином класифікують стресові стани людини за характером наслідків?
46. Наведіть класифікацію стресових станів за формою прояву.
47. Як впливають стани втоми і стресу на діяльність людини? Назвіть негативні наслідки впливу факторів природного середовища на життєдіяльність людини.
48. Назвіть негативні наслідки впливу факторів техногенного середовища на життєдіяльність людини.
49. Назвіть негативні наслідки впливу факторів соціального середовища на життєдіяльність людини.
50. Що таке система «людина – техніка – середовище»?
51. Дайте визначення поняттям «робоче місце», «робочий простір». У чому полягає суть ергономічної оцінки робочого місця?
52. Наведіть приклади негативного впливу діяльності людини на стан навколишнього середовища.
53. Назвіть негативні наслідки енергетичного й інформаційного забруднення простору.
54. Які існують шляхи подолання проблеми енергетичного й інформаційного забруднення простору?
55. Назвіть негативні наслідки забруднення атмосфери, літосфери, гідросфери.
56. Наведіть приклади глобальних небезпек. Назвіть можливі шляхи підвищення глобальної безпеки.
57. Поясніть, у чому полягає роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем безпеки.
58. Дайте визначення поняттям «надзвичайна ситуація», «аварія».

«катастрофа», «стихийне лихо».

59. Хто та яким чином здійснює керівництво цивільним захистом в Україні?

60. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС.

61. Назвіть організаційну структуру і завдання цивільної захисту об'єкта господарювання.

62. Наведіть класифікацію НС за характером походження подій, що їх зумовили.

63. Наведіть класифікацію НС за рівнями територіального поширення та обсягами технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації їх наслідків.

64. Назвіть основні причини виникнення НС природного, техногенного, соціально-політичного й воєнного характеру.

65. Назвіть фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

66. Назвіть основні ознаки НС загальнодержавного рівня. Назвіть основні ознаки НС регіонального рівня. Назвіть основні ознаки НС місцевого та об'єктового рівня.

67. Назвіть критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

68. Назвіть види тероризму, його первинні, вторинні та каскаднівважаючи фактори.

69. Що таке радіаційно-небезпечні, хімічно-небезпечні, пожежо- й вибухонебезпечні об'єкти?

70. Наведіть класифікацію суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою.

71. Назвіть основні принципи запобігання виникненню НС.

72. У чому полягає методика оцінки радіаційної обстановки?

73. У чому полягає методика оцінки хімічної обстановки?

74. Яким чином здійснюють оцінку інженерної та пожежної обстановки?

75. Назвіть основні заходи та засоби захисту населення і територій у разі виникнення НС.

76. Назвіть спеціальні відомчі та позаштатні формування, які залучаються (у межах їхніх тактико-технічних можливостей) до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

77. Наведіть класифікацію засобів індивідуального захисту.

78. Які є види захисних споруд? Дайте їх стислу характеристику.

79. Яким чином проводять інформування й оповіщення населення про НС?

80. Яким чином здійснюють матеріально-технічне, медичне та інші види забезпечення при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах галузі?

81. Хто та яким чином здійснює фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.

82. Назвіть галузеві вимоги і норми щодо забезпечення сталого

функціонування ОГ та контролю за станом його основних фондів.

83. Дайте визначення поняттю «стійкість роботи об'єкта». Які фактори впливають на стійку роботу об'єкта у разі НС?

84. Яким чином здійснюють оцінку стійкості роботи об'єкта? Назвіть заходи підвищення стійкості роботи об'єктів у НС.

85. Який комплекс робіт на об'єкті господарювання необхідно здійснювати з метою попередження НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

86. Наведіть розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС.

87. Наведіть класифікацію об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій.

88. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.

89. Яким чином здійснюють розрахунок сил та їх сшелюпованих угруповань? Назвіть склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву.

90. Які спеціальні відомчі та позаштатні формування залучають до проведення рятувальних та інших певідкладних робіт?

91. Яким чином здійснюють визначення наявних проблем з безпеки і захисту ОГ у НС, рівня їхнього ризику?

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ

За всі види робіт виводж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту з дисципліни; повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які випесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту для самостійної роботи з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напрямку та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розмішено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/>. Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-energy/kaf-prof/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі

змістового модулю, атестація, день складання диференційного заліку.

Здобувач вищої освіти має право складати підсумковий семестровий залік у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік (24-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	15	15	Розрахункові роботи	3	5	8	5	8
			Захист робіт, які внесені на самостійне опрацювання	3	5	8	5	8
			Оцітування та спостереження за роботою на парі	3	4	7	4	7
			Разом по змістовому модулю	1	4	7	4	7
						18	30	
2	15	15	Розрахункові роботи	3	5	8	5	8
			Захист робіт, які внесені на самостійне опрацювання	3	5	8	5	8
			Оцітування та спостереження за роботою на парі	3	4	7	4	7
			Разом по змістовому модулю	1	4	7	4	7
						18	30	
Написання тез доповідей, участь у конференції							5	10
Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження							3	5
Індивідуальне завдання							1	8
Поточний контроль							36	60
Підсумковий контроль (залік)							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Якщо на заліку здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує загальну незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання - екзамен

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	2 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-54	F	2 (незадовільно) не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики; законодавчі документи. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Як правило, заняття проходять в ауд. 011 Навчального корпусу №3 МНАУ.

Навчальний корпус №3, вул. Крилова, 17а

Устаткування: Учнівські столи – 12 шт. Стільці – 24 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1 шт. Дошка для крейди темнозеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint. Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України. – Київ: 1997. 64 с.

2. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

3. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 8 червня 2000 року № 1809-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#o332>.

4. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

5. Желібо С. П., Завсруха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ, 2009. 344 с.
6. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2005. 301 с.
7. Бсгун В. В., Науменко І.М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник. Київ, 2011. 344 с.
8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за ред. В. В. Могильницька. – Київ, 2007. 636 с.
9. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за редакцією В. М. Антонця. – Київ, 2007. 303 с.
10. Аветисян В. Г. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій : посібник. – Київ, 2006. 398 с.
11. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / [М.А. Касьянов, Ю.П. Ревенко, В.О. Медяник та ін.]. – Луганськ, 2006. 284 с.
12. Михайлюк В.О. Цивільна безпека : навчальний посібник / В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмуратов. – Київ, 2008. 158 с.
13. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2005. 304 с.
14. Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Львів, 2011. 268 с.
15. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. – Львів, 2017. 135 с.
16. Охорона праці : навч. посібник / З.М. Яремко, С.В. Тимошук., С.В. Писаревська, О.Б. Стельмахович. Львів, 2018. 430 с.

Робочу програму розроблено:
асистентом кафедри
методики професійного навчання

К.О. Яблуновська